

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 022-03/13-12/08
Urbroj: 50301-04/12-13-17

Zagreb, 6. lipnja 2013.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	06-06-2013	
Klasifikacijski oznaku:	Org. jed.	
021-12/13-09/07	65	
Uredbeni broj:	Pril.	Vrij.
50-13-06	-	-

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2012. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, klase: 021-12/13-09/07, urbroja: 65-13-03, od 2. travnja 2013. godine

Na temelju članka 110. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora, Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2012. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2012. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, aktom od 28. ožujka 2013. godine, ukazuje na sljedeće:

U odnosu na poglavlje 1. "Zapošljavanje i rad", točku 1.7. "Mirovine po spolu", Vlada Republike Hrvatske smatra da nisu dovoljno jasno objašnjeni razlozi zbog kojih dolazi do razlike u visini mirovina po spolu, kao niti zakonodavne izmjene u svrhu smanjenja tih razlika. Naime, sukladno Zakonu o mirovinskom osiguranju (u daljnjem tekstu: ZOMO), kojim je uređen prvi stup mirovinskog osiguranja, uvjeti za starosnu mirovinu u 2012. godini bili su starosna dob od 60 godina i 6 mjeseci za žene i 65 godina za muškarce te 15 godina mirovinskog staža, dok je uvjet za ostvarivanje prijevremene starosne mirovine 5 godina mlađa dob i mirovinski staž od 30 godina i 6 mjeseci (žene), odnosno 35 godina (muškarci). Žene u prosjeku ostvaruju mirovinu u mlađoj dobi, s kraćim stažem i u prosjeku zarađuju manje od muškaraca, zbog čega su mirovine žena u prosjeku 15,9% manje od mirovina muškaraca, što je razvidno iz podataka preuzetih iz Statističkih informacija Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, broj 4/2012.

U obveznom drugom i dobrovoljnom trećem stupu mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje važi načelo definiranih doprinosa, prema kojemu visina mirovine ovisi o visini sredstava na računu osobne mirovinske štednje, starosti osiguranika i drugim parametrima. Mirovina iz drugog mirovinskog stupa može se ostvariti nakon ostvarivanja mirovine iz prvog stupa, a računa se primjenom jedinstvenih tablica očekivanog trajanja života, pa žene i muškarci iste dobi i s istom mirovinskom štednjom ostvaruju isti iznos mirovine iz drugog stupa. Međutim, ako žena ostvari mirovinu s 5 godina života manje od muškarca, ostvarit će približno za 20% manju mirovinu iz drugog stupa nego muškarac. Prema tome, različiti uvjeti starosti za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za žene i muškarce povećavaju rizik da žene ostvare iz oba obvezna stupa manju mirovinu od muškaraca.

Budući da se sukladno ZOMO-u, do 2030. godine postupno izjednačavaju uvjeti za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za muškarce i žene, žene će ostvarivati mirovinu u starijoj životnoj dobi i s dužim mirovinskim stažem, što će pridonijeti povećanju prosječnih mirovina žena u odnosu na mirovine muškaraca i smanjivanju razlika među njihovim mirovinama. Međutim, ako i ubuduće žene budu ostvarivale u prosjeku manje plaće nego muškarci, odnosi među njihovim plaćama će se i nadalje odražavati na visinu njihovih mirovina iz prvog stupa, a još i više u drugom stupu koji ne djeluje na principu solidarnosti i redistribucije prema osiguranicima s manjim plaćama.

Osim toga, prijevremenu starosnu mirovinu iz oba obvezna stupa do sada su ostvarile isključivo žene koje su 2002. godine (kada su se odlučile za osiguranje u drugom stupu) imale tek nešto manje od 50 godina života. Naime, žene koje su ostvarile mirovinu iz oba mirovinska stupa, samo su kratko vrijeme uplaćivale doprinos u drugi stup po stopi od 5%, budući da su prijevremenu starosnu mirovinu ostvarile s 55 do 59 godina života (s tim da korisnici mirovine iz oba stupa nemaju pravo na dodatak na mirovinu u iznosu do 27%). Također, aktualna nepovoljna kretanja na tržištu kapitala nepovoljno su se odrazila i na prinose mirovinskih fondova i na visinu mirovina iz tog osiguranja. Zbog svega navedenog, mirovine iz oba obvezna stupa u prosjeku su iznosile manje od mirovina ostvarenih samo u prvom stupu.

Navedeni problem riješen je Zakonom o izmjeni Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (Narodne novine, broj 114/2011) i Zakonom o dopuni Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (Narodne novine, broj 114/2011). Ove izmjene odnose se isključivo na mirovine dotadašnjih tisuću korisnika mirovina iz oba obvezna stupa i približno 95.000 osiguranika drugog stupa, koji su se dobrovoljno opredijelili za osiguranje u drugom stupu (osiguranici koji su imali između 40 i 50 godina života). Korisnici mirovina iz oba stupa mogli su, u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovih izmjena zakona, izabrati hoće li mirovinu ostvarivati iz oba stupa ili samo iz prvog stupa. Osiguranici koji će ostvariti mirovinu nakon stupanja na snagu ovih izmjena zakona, mogu u postupku ostvarivanja mirovine istupiti iz drugog stupa i ostvariti mirovinu samo u prvom stupu. S obzirom na navedenu mogućnost istupa iz drugog stupa za osiguranike koji su se dobrovoljno opredijelili za drugi stup, smanjio se broj korisnika mirovina iz oba stupa, i to s 1.108 u prosincu 2010. godine, na 129 korisnika u prosincu 2012. godine (muškarci koji su se dobrovoljno opredijelili za drugi stup još nisu počeli ostvarivati mirovinu iz oba stupa). Osim navedenoga, a radi sprječavanja razlika u visini mirovina s obzirom na spol u dobrovoljnom strukovnom mirovinskom osiguranju, odredbom članka 28.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o

mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (Narodne novine, broj 107/2007), zabranjena je nejednakost u pravima s obzirom na spol u dobrovoljnom dodatnom (strukovnom) mirovinskom osiguranju.

Vežano uz poglavlje 2. "Obitelj", u točki 2.1.16. "Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji 2011. - 2016." navodi se da i nadalje nema naznaka da je započeto sa stvaranjem pretpostavki za sustavno i trajno rješavanje potrebe zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji. Također, navedeno je da se u izvješćima nadležnih ministarstava nalaze podaci o iznosima sredstava planiranima za tu namjenu za 2012. godinu, ali da se iz izvješća Ministarstva socijalne politike i mladih samo može zaključiti da su sredstva raspodijeljena na sedam savjetovališta i skloništa, jer nema podataka o tome na koji način se osigurava kontinuitet u pružanju usluga svih skloništa i savjetovališta.

Vlada Republike Hrvatske navedene tvrdnje smatra neprimjerenima, s obzirom na to da Ministarstvo socijalne politike i mladih, svake godine nakon donošenja državnog proračuna Republike Hrvatske za tekuću godinu, raspisuje javni natječaj u svrhu financiranja skloništa i savjetovališta za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji. Tijekom 2012. godine za tu je namjenu utrošeno ukupno 2.099.876,90 kuna, a raspisana su ukupno dva javna natječaja, i to jedan za razdoblje od siječnja do ožujka 2012. godine, kada je Odlukom o raspodjeli financijskih sredstava za Programe rada savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji organizacija civilnoga društva, za prvo tromjesečje 2012. godine Ministarstvo socijalne politike i mladih osiguralo 338.000,00 kuna, te drugi javni natječaj za razdoblje od travnja do prosinca 2012. godine, kada je Odlukom Ministarstvo socijalne politike i mladih osiguralo 1.761.876,90 kuna. Iz navedenih odluka, koje su dostupne na mrežnim stranicama Ministarstva socijalne politike i mladih, razvidno je da su sredstva raspodijeljena upravo organizacijama civilnoga društva koje provode programe rada savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja.

Osim toga, u svrhu osiguravanja kontinuiteta pružanja usluge smještaja i savjetovanja žrtava nasilja u obitelji, Ministarstvo socijalne politike i mladih održalo je tijekom 2012. i 2013. godine nekoliko sastanaka s pružateljima navedenih usluga, predstavnicima organizacija civilnoga društva, na kojima je razmatrano nekoliko različitih oblika daljnjeg financiranja, te je postignut zajednički dogovor o nastavku financiranja putem javnog natječaja. Slijedom navedenog, u ožujku 2013. godine donesena je Odluka o raspodjeli financijskih sredstava za trogodišnje programe rada savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji organizacija civilnoga društva, temeljem javnog poziva za prijavu trogodišnjih programa rada savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji organizacija civilnoga društva, čime se osigurava kontinuitet rada u naredne tri godine.

Također, u istoj točki Izvješća navodi se da nema podataka o izobrazbi radnika različitih sustava o unaprjeđenju zaštite prava i položaja žena s invaliditetom žrtava nasilja u obitelji. Vežano uz navedeno, Vlada Republike Hrvatske napominje da je u sklopu edukacija zdravstvenih radnika o postupanju u slučaju nasilja u obitelji obuhvaćena i problematika žena s invaliditetom koje su žrtve nasilja, te stoga nije nužno posebno izdvajanje navedene edukacije.

Nadalje, vežano uz točku 2.2.3. "Žene silovane u ratu", potrebno je napomenuti da je Ministarstvo socijalne politike i mladih potpisalo sporazum s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP Hrvatska), te financijski sudjeluje (s udjelom od 41.500,00 kuna) u provedbi projekta "Prava i potrebe ratnih žrtava seksualnog nasilja u Hrvatskoj: Nerazriješeno

nasljeđe rata 1991. - 1995.". Projekt ima cilj pomoći rješavanju potreba žrtava koje su pretrpjele seksualno nasilje tijekom rata od 1991. do 1995. godine, te će biti usmjeren na sljedeće međusobno povezane i zajednički pojačane aktivnosti: jačanje javne svijesti o položaju žrtava ratnog seksualnog nasilja (što će se provoditi organiziranjem okruglih stolova i drugih javnih događaja u svrhu priznavanja žrtava i njihovih stradanja); podršku osnivanju udruge žrtava ratnog seksualnog nasilja, pružanjem organizacijske pomoći i osposobljavanjem grupe Sunčica u Vukovaru, te postupno širenje djelovanja putem lokalnih mreža u područjima koja su bila zahvaćena ratom kako bi se uključile i žrtve iz drugih dijelova Hrvatske; suradnju nadležnih institucija vezano uz poboljšanje postojećih zakona kako bi se status civilne žrtve rata proširio i na žrtve seksualnog nasilja (bez zahtijevanja pisanih dokaza o tjelesnom oštećenju), te donošenje smjernica za odlučivanje o uvjetima priznavanja tog statusa; reviziju zakona koji se odnose na navedenu problematiku, kako bi se hrvatska pravna praksa usuglasila sa zahtjevima međunarodnog prava na tom području; osiguranje prilagođene pravne, zdravstvene i psihosocijalne pomoći žrtvama u sigurnom okruženju širenjem kapaciteta Ureda za podršku svjedocima i žrtvama, počevši od vukovarskog ureda i uz angažiranje primjereno obučених правних i zdravstvenih stručnjaka te psihologa i savjetnika; poboljšanje kvalitete istraga seksualnog nasilja i kaznenog progona počinitelja prikupljanjem točnijih statističkih podataka (objedinjavanjem i svjedočenjem novih svjedoka), specijalističkom obukom policijskih istražitelja i tužitelja te razmjenom iskustava s Bosnom i Hercegovinom.

Nadalje, u točki 2.3.2. "Opisi slučajeva i postupanje pravobraniteljice vezano za roditeljsku skrb", opisuje se slučaj PRS 03-01/12-48, te se ukazuje na problem koji u postupku izdavanja putovnice za maloljetne osobe imaju roditelji koji ne žive zajedno. Naime, u slučajevima kada su roditelji razvedeni, podnošenje zahtjeva za izdavanje putovnice i preuzimanje izrađene putovnice malodobne osobe omogućava se roditelju s kojim dijete živi (na temelju odluke nadležnog suda). S tim u vezi potrebno je napomenuti da je Ministarstvo unutarnjih poslova već zaprimilo upozorenje i preporuku pravobraniteljice za ravnopravnost spolova vezano uz navedenu materiju, u kojima se navodi da se ovakvim postupanjem posredno diskriminira roditelja s kojim dijete ne živi, jer učinci takve upute Ministarstva unutarnjih poslova stavljaju osobu jednog spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobu suprotnog spola. Stoga je Ministarstvo unutarnjih poslova iniciralo konzultacije s ostalim nadležnim tijelima, nakon kojih će se razmotriti potreba korekcije postupanja u navedenim situacijama.

U poglavlju 3. "Spolne i rodne manjine", u točki 3.4. "Problemi rodno-disforičnih osoba (transrodne osobe)", navedena je preporuka za ustanovljavanje mreže liječnika-specijalista, u kojoj bi se nalazilo više liječnika iste struke (endokrinologa, psihijatar, kirurga itd.), a kojima bi se pacijenti mogli obratiti i čije mišljenje bi bilo jednako vrijedno u smislu ishoda liječničke potvrde o činjenici promjene spola. Vezano uz navedeno, potrebno je istaknuti da je u slučaju promjene spola neophodno potrebno mišljenje interdisciplinarnog tima stručnjaka koji uključuje endokrinologa, psihijatra/psihologa, kirurga i obavezno socijalnog radnika. Naime, budući da promjenom spola, uz promjenu fizičkih i psihičkih karakteristika osobnosti nastupaju i promjene socijalne uloge osobe, kako u obitelji, tako i u široj zajednici, mišljenje samo jednog stručnjaka ne može biti dostatno kao potvrda o činjenici promjene spola.

Vezano uz poglavlje 4. "Rizici višestruke diskriminacije", točku 4.3. "Žene i HIV/AIDS", potrebno je napomenuti da nije točna tvrdnja da su HIV pozitivne žene više izložene infekcijama te da su žene općenito podložnije zarazi HIV-om. Naime, sukladno podacima iz Registra za HIV/AIDS koji vodi Hrvatski zavod za javno zdravstvo, u Republici Hrvatskoj među zaraženima od HIV infekcije dominiraju muškarci.

Nadalje, u poglavlju 10. "Žene u migracijskoj politici i azilantkinje" navedeno je, između ostaloga, da pravobraniteljica kontinuirano prati ukupnu politiku odobravanja azila, uključujući pitanja prihvata i integracije stranaca i strankinja u Republiku Hrvatsku. S tim u vezi, na temelju podataka o broju tražitelja azila i odobrenim zahtjevima za azil, dobivenih od Ministarstva unutarnjih poslova, pravobraniteljica zaključuje da se azil razmjerno odobrava osobama ženskog spola, ali da je još uvijek riječ o malom broju osoba kojima je odobren azil u Republici Hrvatskoj. U tom kontekstu navodi se da je u Republici Hrvatskoj u 2012. godini tek 2% ukupnog broja podnesenih zahtjeva za azil riješeno pozitivno, dok je broj pozitivno riješenih zahtjeva u Europskoj uniji oko 30%.

U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske smatra da nije moguće uspoređivati ova dva postotka iz više razloga, a prije svega zbog činjenice da je u 2012. godini 81,75% tražitelja azila napustilo Republiku Hrvatsku prije nego što je bila donesena odluka o njihovu zahtjevu. Slijedom navedenoga, ne može se govoriti o 2% odobrenih zahtjeva od broja ukupno podnesenih zahtjeva (1.193), već bi se stvarni postotak odobrenih zahtjeva za azil mogao utvrditi jedino kroz meritorno donesene odluke. Naime, u 2012. godini na temelju zahtjeva za azil doneseno je 910 odluka, od kojih je 747 odluka o obustavi postupka i 163 meritorne odluke. Od navedene 163 meritorne odluke odobrenih zahtjeva bilo je 26, te slijedom navedenoga postotak odobrenih zahtjeva ne iznosi 2% nego 14,7%. Također, potrebno je istaknuti da je od 2004. godine do danas, međunarodnu zaštitu u Republici Hrvatskoj dobilo ukupno 88 osoba. Prema svim relevantnim podacima, za najveći broj migranata i tražitelja azila, Republika Hrvatska je još uvijek tranzitna zemlja, no zasigurno će za dio njih, nakon ulaska u Europsku uniju, postati i zemlja odredišta.

U vezi sa zaključcima pravobraniteljice vezanima uz nedostatak integracijskih politika u Republici Hrvatskoj, potrebno je napomenuti da je pravni okvir za integraciju stranaca (pa tako i azilanata/azilantkinja) u hrvatsko društvo u potpunosti osiguran. Odgovornost za što uspješniju i kvalitetniju implementaciju integracijskih politika primarno je na državnim tijelima i institucijama, međutim, prema dosadašnjem iskustvu te iskustvima nekih drugih zemalja, u provedbi integracijskih politika velika je odgovornost i na samim strancima i njihovom odnosu prema društvima i zajednicama u koje su prihvaćeni.

Zaključno, a vezano uz glavu V. "Financijsko poslovanje", Vlada Republike Hrvatske napominje da je za rad Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2012. godinu bilo osigurano 2.870,675,00 kuna, a izvršeno je 2.811.626,27 kuna, što iznosi 97,94% plana. Za rashode za zaposlene (31) izvršeno je 2.170.784,83 kuna ili 99,52% plana, materijalni rashodi (32) izvršeni su u iznosu od 603.587,38 kuna ili 93% plana, financijski rashodi (34) izvršeni su u iznosu od 1.819,21 kuna ili 60,64% plana, a rashodi za nabavu nefinancijske imovine (4) izvršeni su u iznosu od 35.434,85 kuna ili 94,5% plana. Stoga, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na to da su u obrazloženju pojedinih skupina rashoda i izdataka navedeni iznosi koji nisu sukladni podacima iz sustava Državne riznice.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Milanku Opačić, potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu socijalne politike i mladih, prof. dr. sc. Miranda Mričić, dr. med., ministra rada i mirovinskoga sustava, prof. dr. sc. Rajka Ostojića, dr. med., ministra zdravlja, Ranka Ostojića, ministra unutarnjih poslova, Darka Ledinskog, zamjenika ministrice socijalne politike i mladih, Božidara Štubelja, zamjenika ministra rada i mirovinskoga sustava, prim. mr. sc. Marijana Cesarika, dr. med., zamjenika ministra zdravlja, te Evelina Tonkovića, zamjenika ministra unutarnjih poslova.

PREDSJEDNIK
Zoran Milanović

